

خواجه نصیر به شیعه بسیار خدمت کرده است / مراحل تجلی عقل

ابراهیمی دینانی، چهره ماندگار فلسفه کشورمان گفت: خواجه نصیرالدین طوسی یقیناً شیعه بوده و به شیعه خیلی خدمت کرده است به طوری که اگر او نبود من نمی دانم چه بر سر شیعه می آمد.

ابراهیمی دینانی، چهره ماندگار فلسفه کشورمان گفت: خواجه نصیرالدین طوسی یقیناً شیعه بوده و به شیعه خیلی خدمت کرده است به طوری که اگر او نبود من نمی دانم چه بر سر شیعه می آمد.

همایش بزرگداشت روز حکیم خواجه نصیرالدین طوسی روز گذشته (چهارشنبه ۵ اسفند ماه) در موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران با حضور جمعی از اساتید برگزار می شود.

غلامحسین ابراهیمی دینانی، چهره ماندگار فلسفه کشورمان یکی از سخنرانان این مراسم بود. وی سخن خود را با این بیت شعر زیبا آغاز کرد و گفت: «گفتم سخنی بگویم از واو وجود جودش گفتا سخن نگو نگنجد اینجا» خواجه نصیرالدین طوسی همه علوم زمان خود را می دانست، چنان که خیلی از علمای دیگر آن زمان اینگونه بودند اما امروز اینگونه نیست چون تنوع و تعداد علوم انقدر زیاد شده است که کسی نمی تواند همه علوم زمان خود را فرا بگیرد. در دنیای امروز به ضرورت همه چیز تخصصی شده است.

دینانی افزود: خواجه نصیرالدین طوسی به تشیع خیلی خدمت کرده است، تا قبل از او بیشتر علما اهل سنت بودند یا اینکه معلوم نبود شیعه اند یا سنی اما خواجه تنها عالمی است که یقیناً شیعه است و در اینکه او به همه علوم احاطه و تسلط دارد شکی نیست به همین دلیل هم او را عقل حادی عشر یا عقل یازدهم می نامند. این حکیم بزرگ که اهل خراسان و ایرانی است درباره علوم زمان خودش کتاب های بسیاری نوشته ضمن اینکه گفتگوهای مفصلی هم با عالمان زمان خود داشته است به این صورت که یا با آنها رو در رو گفتگو یا با آنها نامه نگاری و مکاتبه می کرده است. او تعدادی از آثارش را به زبان فارسی نوشته و نشان داده ایرانی است البته غیرت ایرانی او را از وقتی که حکومت عباسی را سرنگون کرد نیز می توان فهمید.

نویسنده کتاب «خواجه نصیرالدین طوسی؛ فیلسوف گفتگو» در ادامه با طرح این پرسش که عقل چیست؟ ادامه داد: عقل همه جا هست ولی نمی توان آن را دید و یا آن را پیدا کرد، به بیان دیگر عقل همه جا هست و هیچ جا نیست. همین عقلی که ما نمی بینیم در سه مرحله ظهور و تجلی پیدا می کند؛ دین، هنر و فلسفه به عبارت دیگر با دیانت، هنر و فلسفه می توانیم معرفت را پیدا کنیم.

دینانی در توضیح سه مرحله تجلی عقل گفت: دین درهایی را گشوده که تمام عقلانیت در آن دیده می شود؛ هنر و در راس آن شعر یکی دیگر از مظاهر تجلی عقل است. به نظر من شعر و نثر اوج هنر است. نثر یا کلام همان چیزی است که معجزه پیامبر اکرم (ص) هم هست. قرآن کلام او و معجزه پیامبر است. این کلام خودش یک نوع هنر است. در مورد فلسفه هم باید بگویم که فلسفه خودش تجلی عقل است ولی من با کاری با فیلسوف و زندگی او ندارم. حواسمان باشد وقتی می خواهیم درباره یک فیلسوف حرف بزنیم به زندگی او کاری نداشته باشیم، نپرسیم فلانی کی می خوابیده؟ چی می پوشیده و... بلکه بپرسیم فکر او چه بوده است.

عضو ثابت انجمن حکمت و فلسفه ایران اضافه کرد: حدود ۲-۳ هزار سال پیش فیثاغورث اصل غالم را در عدد می دانست و معتقد بود اگر اعداد را از عالم بگیریم دیگر چیزی باقی نمی ماند به عقیده او خدا عالم را به زبان ریاضیات نوشته است. حالا حرف من این است که یکسری چیزها مثل شهود در ریاضیات نمی گنجد با آن ها باید چه کنیم؟

دینانی تصریح کرد: عقل قبل محاسبه و دارای میزان است ولی شهود اینگونه نیست چون قابل بیان نیست و هرزمانی که لب بازکنی تا از شهود بگویی، دیگر شهود نیست چون میزان و محاسبه پیدا می کند نتیجه اینکه زبان شهود وحی است. عقل میزان دارد و قابل سنجش است ولی شهود اینگونه نیست اگر کسی می خواهد شهودش را برای من بگوید یا خل و چل است یا می خواهد من را خل کند یا شهود گفتنی نیست.

استاد بازنشسته دانشگاه تهران در ادامه با تاکید بر توجه به عقلانیت گفت: امروز بیش از هرچیز باید به عقلانیت توجه کنیم، فیلسوف، سخن بدون برهان نمی گوید به بیان دیگر کسی که بدون برهان حرف می زند فیلسوف نیست. یکی دیگر از چیزهایی که باید یاد بگیریم گوش کردن است؛ ما اگر یاد بگیریم خوب گوش کنیم حرف حساب می شنویم، مولانا هم کتاب خود را با بسم الله شروع نمی کند بلکه می گوید بشنو از نی یعنی با تاکید برگوش کردن آغاز می کند.

وی در ادامه بحث گوش کردن با طرح این سوال که چه زمانی می توانیم خوب گوش کنیم توضیح داد: ما زمانی می توانیم خوب گوش کنیم که از خودمان فاصله بگیریم، حالا این سوال مطرح می شود که چگونه از خودمان فاصله بگیریم؟ فاصله گرفتن یعنی اینکه خودت را در تعلیق یا به عبارت دیگر در پراتنر قرار بده و انقدر تند تند حرف نزن. آدم عاقل اول خوب فکر می کند، بعد اندیشه دیگران را گوش می دهد و می اندیشد و بعد دوباره به خد می اندیشد، این تنها راه گفتگوست و در این صورت مسائل خوب پیش می رود.

ابراهیمی دینانی در پایان گفت: خواجه فیلسوف گفتگوست و این را خیلی خوب بلد است، اگر خواجه نصیر نبود من نمی دانم

چه بلایی سر تاریخ تشیع می آمد و ما چه می کردیم. درست است ابن سینا هم مهم بوده ولی خواجه یک شیعه تمام عیار است.